

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR

Poročilo sveta za delo za leto 1956

Svet za delo OLO je bil izvoljen na VIII. skupni seji okrajnega zbora in zbora proizvajalcev dne 22. maja 1956 z nalogo, da opravlja zadeve s področja dela, posredovanja dela in socialnega zavarovanja. Steje 11 članov, od katerih sta 2 odbornika OLO.

Svet je imel do konca leta 1956 4 seje, na katerih je razpravljal o delu komisije za plače, o delu Inšpektorata dela, o delu Biroja za posredovanje dela, o strokovnem usposabljanju delavskih kadrov, o pooblastitvi uslužbencev občinskih ljudskih odborov za opravljanje nekaterih zadev s področja inšpekcije, o imenovanju izpitnih komisij za kvalificirane in visoko kvalificirane delavce, o ukinitvi komisije za plače in imenovanju komisije za produktivnost dela pri Svetu, ter ostalih tekočih zadevah iz njegove pristojnosti.

Svet sicer ni imel številnih sej, je pa na njih obširno razpravljal o navedenih področjih dela in tudi o vseh primerih poročal zboru proizvajalcev OLO in mu predlagal konkretne sklepe. Zbor proizvajalcev je sicer poročila in predlagane sklepe sprejel, vendar do realizacije v pristojnosti zbora proizvajalcev ni prišlo. Svet meni, da je v bodoče treba posvečati sprejetju sklepov več pozornosti in odgovornosti, ker samo sprejemanje na znanje ne pomeni konkretne pomoči Svetu.

Plačni sistem

Za opravljanje zadev s področja plač in plačnega sistema je Okrajni ljudski odbor na 2. skupni seji obeh zborov dne 17. decembra 1955 imenoval okrajno komisijo za plače, ki je obstajala tudi v letu 1956 in opravljala zadeve iz pristojnosti, ki jih določajo zvezni predpisi (Uredba o plačah delavcev in uslužbencev gospodarskih organizacij. Navodilo o komisijah za plače, predpisi v zvezi z določanjem ravni tarifnih postavk v tarifnih pravilnikih gospodarskih organizacij in nekateri dopolnilni predpisi). Komisija je imela za opravljanje upravnih zadev svojo administracijo s tajnikom na čelu v sklopu Tajništva za gospodarstvo. S formiranjem Sveta za delo je postal za zadeve plač pristojen kot izvršilno politični organ Okrajnega ljudskega odbora Svet za delo, zaradi česar je prenehala potreba po posebni komisiji za plače kot organa ljudskega odbora. Svet za delo je zato na decembrski seji imenoval komisijo za produktivnost dela kot strokovno komisijo sveta, njemu v pomoč za reševanje vprašanj s področja plač in delovne storilnosti. Za vse upravne zadeve s tega področja je postalo pristojno novo formirano Tajništvo za delo, v sklopu katerega je konec junija 1956 prešla tudi administracija komisije za plače in

ki je dejansko opravljal vse administrativne posle v zvezi s komisijo za plače.

Delo komisije za plače

Pri izvrševanju svoje dolžnosti komisija za plače spriči sedanjega plačnega sistema na eni strani in teženj gospodarskih organizacij na drugi strani ni imela lahke naloge. Plačni sistem temelji zgolj na administrativnem določanju iz poseganju v tarifne postavke. Z izdanimi predpisi se je plačni sistem v letu 1956 sicer izboljšal. Zlasti je izboljšana možnost za individualno stimulacijo glede na plačevanje dela po učinku in premiranja posameznih delovnih mest, ni pa prišlo do bistvenih sprememb, ki naj bi omogočale boljše kolektivno stimulacijo gospodarskih organizacij, ki naj bi vzpodbujale k povečanju produktivnosti, stremljenju za rentabilnejšim in ekonomičnejšim poslovanjem in istočasno za izboljšanjem organizacije dela. Gospodarske organizacije so kazale močne težnje po poviševanju tarifnih postavk za vsako ceno in na krkšenkoli način, čeravno je zvezni družbeni plan za leto 1956 jasno določal, da v tem letu ostanejo v veljavi tarifne postavke iz leta 1955.

V svojem delu je komisija za plače posegala v problematiko storilnosti dela, v ocenitev realnosti norm in v probleme premijskega nagrajevanja. Upošteva je določila novelirane uredbe o plačah delavcev in uslužbencev gospodarskih organizacij, uredbe o delitvi celotnega dohodka gospodarskih organizacij in zveznega družbenega plana za leto 1956 je opozarjala gospodarske organizacije na načelo, da je vsako stremljenje za poviševanjem plač opravičljivo le v povečani proizvodnji. Odklanjala je stremljenja za poviševanjem plač in prekvalifikacije delovnih mest, kakor tudi drugih prijemov, katerih cilj je bil edinole povišanje tarifnih postavk za posamezna delovna mesta. Spremembo tarifnih postavk je odobrila le v nekaterih primerih, ko je smatrala, da je to iz objektivnih razlogov potrebno.

V preteklem letu so gospodarske organizacije obvezno morale določiti merila — kriterije, po katerih bodo določale tarifne postavke za tista delovna mesta, za katera imajo določene plače v razponu. Izvršeno delo je pokazalo, da mnoge gospodarske organizacije niso smatrale izdelavo meril za resno stvar. Določile so taka merila, ki ne morejo služiti za kriterije pri določanju tarifnih postavk, ker so tako nejasna, da so praktično neuporabna in so jih gospodarske organizacije očitno določile le zato, da so zadostile zakonskim predpisom. Poleg tega so izdelana merila mnogokrat tudi nelogična, ker ne nudijo

za izpolnjevanje poedinih zahtevanih pogojev ustreznega ekvivalenta. Merila so nekatere gospodarske organizacije orientirale na najvišjo možno tarifno postavko, namesto na povprečno postavko in njej ustrezne pogoje. Le manjše število gospodarskih organizacij je izdelalo primerno objektivna merila, vendar je pripomniti, da bo objektivne kriterije tudi za nagrajevanje glede na notranja sorazmerja omogočila le izvedena analitična ocena delovnih mest.

Komisija za plače je opravljala delo s pomočjo 11 podkomisij za posamezne stroke — panoge. V podkomisijah je sodelovalo skupaj 48 oseb, po večini strokovnjakov iz proizvodnje.

Z odlokom o obrazložitvi višine tarifnih postavk za nova delovna mesta so gospodarske organizacije zadolžene od maja 1956 dalje dostavljati poročila o otvoritvi novih delovnih mest zaradi presoje višine tarifnih postavk. Do konca leta 1956 so gospodarske organizacije prijavile otvoritev 1446 novih delovnih mest, ki so glede na kategorijo oziroma potrebno kvalifikacijo sledeča: 8 vodilnih, 355 z višjo strokovno izobrazbo, 369 s srednjo strokovno izobrazbo, 56 z nižjo strokovno izobrazbo, 17 pomožnih uslužbencev, 193 visoko kvalificiranih, 281 kvalificiranih, 126 polkvalificiranih in 41 nekvalificiranih delavcev. Pri otvarjanju novih delovnih mest je po večini prevladala težnja gospodarskih organizacij za relativno previsokimi tarifnimi postavkami. Navedeni podatki pa dokazujejo tudi nezdravo težnjo gospodarskih organizacij po povečanju uslužbenskega kadra. Od novoovtorjenih delovnih mest odpade 805 na delovna mesta uslužbencev, 641 pa na delovna mesta delavcev. Poleg tega gospodarske organizacije mnogokrat ne ločijo pojmov delovnega mesta: kaj je novo delovno mesto, razširjeno delovno mesto in povečanje števila zaposlenih na obstoječem delovnem mestu. To nejasnost je povzročila ogromno nepotrebnega administrativnega dela. Ugotoviti je treba tudi, ga gospodarske organizacije z uvajanjem novih delovnih mest prikrivajo težnjo po prekvalifikaciji obstoječih delovnih mest in s tem povišanju tarifnih postavk.

Poleg navedenega je komisija za plače oziroma organ za delo izvajal nadzor nad pravilno uporabo tarifnih pravilnikov skupno z organi inšpekcijskih služb. Gospodarskim organizacijam se je nudila zadevna strokovna pomoč. Pri tem ni prezreti ugotovitve, da je bilo v tarifnih pravilnikih odkritih precejšnje število nezakonitih določil, ki so destimulativno vplivala na zaposlene in predstavljala oviro v splošnem gospodarjenju, prizadevanju za povečanje produktivnosti, pa tudi v

smislu prikrajševanja organov delavskega samoupravljanja v pristojnostih.

V zvezi z oceno službe za plače oziroma oceno dela komisije za plače je treba tudi ugotoviti nezadovoljivo kadrovsko zasedbo v zadevnem upravnem aparatu ljudskega odbora, ki je eden osnovnih pogojev za uspešno opravljanje naloženih nalog. Komisija za plače je ta problem nakazala že v letnem poročilu za leto 1955, v letu 1956 ga je obravnaval zbor proizvajalcev OLO in Svet za delo, toda vsa prizadevanja za popolno rešitev vprašanja so ostala brezuspešna. Svet za delo meni, da je nakazano vprašanje nujno rešiti v interesu pravnega poslovanja, sektorju za delo pa je dati tako mesto, ki mu glede na smoter ustanovitve pripada.

Gibanje plač

Povprečna plača, izplačana za efektivno delovno uro je znašala v letu 1956 48,42 din. V primerjavi s povprečno plačo leta 1955 se je povprečna plača v letu 1956 dvignila na 1,02 din ali za 2,1%. Najvišja povprečna plača je v proizvodnji električne energije 63,81 din, sledi ji povprečna plača v filmski industriji s 55,29 din. Najnižja povprečna plača je v tobačni industriji, in sicer 40,24 din in kmetijstvu 40,31 din. Razpon med najvišjo in najnižjo plačo znaša 23,57 din. V letu 1955 je znašala povprečna plača v proizvodnji električne energije 55 dinarjev, v filmski industriji 54,3 din, v tobačni industriji 40 din in v kmetijstvu 38,5 din. V primerjavi z letom 1955 se je dvignila tudi povprečna plača v papirni industriji od 44,8 na 48,34 din, medtem ko je v grafični industriji padla od 55,8 na 49,52 din. Temu je vzrok pregrupacija Kartonažne tovarne, Kuvverte in Kartona iz papirne v grafično industrijo, ter je sprememba povprečne plače stroke nastala zaradi razlike v povprečnih plačah posameznih podjetij pred pregrupacijo, medtem ko se v samih podjetjih ni spremenila povprečna plača v prikazani razliki. V industriji električne energije se je povprečna plača dvignila zaradi zvišanja tarifnih postavk na podlagi predpisa Zveznega izvršnega sveta. Na spremembo povprečne plače v letu 1956 v ostalih strokah je vplivala prav tako tudi pregrupacija večjega števila podjetij z različnimi povprečnimi plačami iz stroke v stroko. Tako je bila pregrupirana Tovarna gumbov v Kamniku iz stroke 116 v 120, Pečarstvo iz 116 v obrt, Dekor iz 116 v obrt, Karoserija iz 117 v 5, Inštitut pri letalski zvezi »Branko Ivanuš« iz 117 postal finančno samostojni zavod, Tiki iz 117 v 119, Iskra-servis iz obrti v 119, Oljarne iz 127 v 120, Marmor iz 121 v obrt, Tisa Rakek iz 122 v obrt, Protektor iz 126 v obrt, Mesnine in Mesoizdelki iz 127 v obrt, Podjetje za urejanje hudournikov iz 3 v 4, Avtoobnova iz obrti v 5. V zvezi s temi pregrupacijami je pripomniti, da je obdelovanje plač za posamezne stroke zelo otežkočeno, ker se pregrupacije vršijo v teku vsega leta, na-

Izveček iz poročila o poslovanju gostinskega podjetja KOLODVORSKA RESTAVRACIJA, Ljubljana, v letu 1956

Gostinsko podjetje Kolodvorska restavracija v Ljubljani, Trg. OF je registrirano pri Gospodarskem sodišču ter je v preteklem letu zaposlovalo 82 uslužbencev in delavcev ca. DS podjetja šteje 15 članov. Planiran promet je znašal 121.000/m din, izpolnjen pa je bil do višine 110.429/m din ali 91,2 %. Podjetje je poslovalo rentabilno ter doseglo dobiček v višini 52.287 din. Padec prometa je pripisati splošnemu znižanju prometa v gostinstvu v preteklem letu

AKTIVA			BILANCA na dan 31. decembra 1956			PASIVA		
št. Zap.	Naziv postavke	Znesek v 000 din	Zap. št.	Naziv postavke	Znesek v 000 din			
A. Osnovna in izločena sredstva			A. Viri osnovnih in izločenih sredstev					
1.	Osnovna sredstva	6.788	1.	Sklad osnovnih sredstev	6.771			
2.	Investicije v teku	3.770	2.	Dolgoročni krediti za dokončane investicije	2.988			
3.	Izločena sredstva in druga investicijska sredstva	5.627	3.	Razni skladi	6.214			
B. Obratna sredstva			B. Viri obratnih sredstev					
4.	Skupna obratna sredstva	11.792	6.	Vir obratnih sredstev (skupno)	—			
C. Sredstva v obračunu in druga aktiva			C. Viri sredstev v obračunu in druga sredstva					
5.	Kupci in druge terjatve	712	7.	Dobavitelji in druge obveznosti	9.647			
6.	Druga aktiva	800	8.	Druga pasiva	3.070			
D. Finančni uspeh			D. Finančni uspeh					
7.	Razporejeni dobiček	52	9.	Dobiček	52			
8.	Izguba	—	10.	Kritje izgube	—			
		Skupaj:			Skupaj:			
		29.541			29.541			

Vodja računovodstva:
Kalčič Stane

Predsednik upravnega odbora:
Klepej Franjo

Direktor podjetja:
Godec Anton

Izveček iz poročila o poslovanju trgovskega podjetja »KOMISIJA«, Ljubljana, Stari trg 4, v letu 1956

Dohodki podjetja se zbirajo v obliki 10 odnosno 12 % provizije od prodanega blaga. V letu 1956 je podjetje povprečno zaposlovalo 15 ljudi v štirih prodajalnah in sprejemališču. Promet — realizacija je znašala 62.261.647 din, znesek, ki nasproti realizaciji v letu 1955 predstavlja 70,21 %. Vse obveznosti podjetja do družbene skupnosti in ostale so bile poravnane v predpisanih rokih.

AKTIVA			BILANCA na dan 31. decembra 1956			PASIVA		
Zap. št.	Naziv postavke	Znesek v 000 din	Zap. št.	Naziv postavke	Znesek v 000 din			
A. Osnovna in izločena sredstva			A. Viri osnovnih in izločenih sredstev					
1.	Osnovna sredstva	759	1.	Sklad osnovnih sredstev	759			
2.	Investicije v teku	—	2.	Dolgoročni krediti za dokončane investicije	—			
3.	Izločena sredstva in druga investicijska sredstva	2.614	3.	Razni skladi	2.614			
B. Obratna sredstva			B. Viri obratnih sredstev					
4.	Skupna obratna sredstva	—	6.	Vir obratnih sredstev (skupno)	—			
C. Sredstva v obračunu in druga aktiva			C. Viri sredstev v obračunu in druga sredstva					
5.	Kupci in druge terjatve	—	7.	Dobavitelji in druge obveznosti	14.092			
6.	Druga aktiva	14.118	8.	Druga pasiva	—			
D. Finančni uspeh			D. Finančni uspeh					
7.	Razporejeni dobiček	1.610	9.	Dobiček	1.610			
8.	Izguba	—	10.	Kritje izgube	—			
		Skupaj:			Skupaj:			
		19.101			19.101			

Vodja računovodstva:
Gaberc Tomaž

Predsednik upravnega odbora:
Zunan Mira

Direktor podjetja:
Recek Franc

Izveček iz poročila o poslovanju prodajalne in skladišča »KONUS«, Ljubljana, Gosposvetska 2, v letu 1956

Podjetje je v letu 1956 doseglo 24 % višjo realizacijo od planirane z istim številom zaposlenih delavcev in uslužbencev, kot jih je imelo v l. 1955. Poslovanje je bilo skozi vse leto normalno.

AKTIVA			BILANCA na dan 31. decembra 1956			PASIVA		
Zap. št.	Naziv postavke	Znesek v 000 din	Zap. št.	Naziv postavke	Znesek v 000 din			
A. Osnovna in izločena sredstva			A. Viri osnovnih in izločenih sredstev					
1.	Osnovna sredstva	—	1.	Sklad osnovnih sredstev	—			
2.	Investicije v teku	—	2.	Dolgoročni krediti za dokončane investicije	—			
3.	Izločena sredstva in druga investicijska sredstva	870	3.	Razni skladi	870			
B. Obratna sredstva			B. Viri obratnih sredstev					
4.	Skupna obratna sredstva	33.676	6.	Vir obratnih sredstev (skupno)	31.821			
C. Sredstva v obračunu in druga aktiva			C. Viri sredstev v obračunu in druga sredstva					
5.	Kupci in druge terjatve	18.880	7.	Dobavitelji in druge obveznosti	20.994			
6.	Druga aktiva	20	8.	Druga pasiva	200			
D. Finančni uspeh			D. Finančni uspeh					
7.	Razporejeni dobiček	2.505	9.	Dobiček	2.505			
8.	Izguba	—	10.	Kritje izgube	—			
		Skupaj:			Skupaj:			
		55.951			55.951			

Vodja računovodstva:
Franc Gogala

Predsednik upravnega odbora:
Franc Ribič

Direktor podjetja:
Karel Pečenko